

тичним рухом на Львівщині завдяки ініціативі Олени Антонів. А 1962 р. очолив клуб „Карпати“. Його каяк під назвою „Еней“ перепливав польські озера, каньйони, ріки від Дністра до Карельських озер аж до Білого моря. Чимало мандрував по Карпатах, Кавказом, Алтаєм... З участю О. Кіцери були організовані „сніжні поїзди“, туристичні злети присвячені різним датам, масові сходження на найвищу вершину українських Карпат. Особливо пам'ятна для Ювіляра „Говерляна“ 1964 р., присвячена 150-річчю від народження Т. Шевченка. В той час Олександр Кіцера був незмінним позаштатним коментатором Львівського телебачення з питань туризму, альпінізму і загалом масових туристичних заходів.

1963 р. склав іспити до аспірантури. Проф. Роман Барияк запропонував зайнятися новими ендоскопічними методами. Разом із професором і лікарем-анестезіологом Львівського обласного клінічного онкологічного диспансера Ю. Шнітцером бере участь у першій у Львові бронхоскопії під наркозом із застосуванням бронхоскопічної оптики. 1966 р. захистив кандидатську дисертацію, а 1975 р. у Московському НДІ оториноларингології — докторську дисертацію.

З 1981 р. О. Кіцера очолює кафедру оториноларингології, того ж року йому надано звання доцента, а 1983 р. — професора. Він — автор понад 250 друкованих наукових публікацій, монографій, підручника „Пропедевтика оториноларингології“ (1993), курсу лекцій із клінічних проблем оториноларингології (1996), чотирьох авторських свідоцтв, понад 20 раціоналізаторських пропозицій, трьох томів „Оториноларингології“, монографії „Ліки в оториноларингології“ (1999), „Біографії кафедри та клініки“, „Лексикону оториноларинголога“ (семимовного тлумачного словника та українського медичного діловодства в оториноларингології).

Поряд із такою титанічною професійною працею він — активний громадський діяч. Наприкінці 1980-х рр. почався національний рух серед медиків і першим кроком було відродження „Народної лікарни ім. Митр. А. Шептицького“, Наукового товариства ім. Шевченка, Українського лікарського товариства у Львові, „Просвіти“... Олександр Кіцера був учасником відновлення зруйнованих стрілецьких могил на Замарстинові, організатором першого вечора пам'яті Митрополита Андрея Шептицького в актовій залі Медичного інституту, учасником несанкціонованих комуністичною владою установчих зборів Руху, ініціатором голодування солідарності перед Львівською оперою та

походів шляхами лікарів УПА, конференцій, присвячених медичній службі Українського Червоного Хреста при УПА.

Вчений зініціював Перший європейський конгрес Українських лікарських товариств, був учасником установчих конференцій регіональних лікарських товариств та ВУЛТ у 1990 р.

28 квітня 1990 р. на конференції відновленого УЛТ у Львові його одноголосно обирають головою. Одночасно стає головним редактором також відновленого україномовного часопису „Народне здоров'я“.

1995 р. американський біографічний комітет визнав проф. О. Кіцера лідером прогресу і нагородив почесними грамотами СФУЛТУ (яку підписав її президент Ахіль Хрептовський), УЛТПА. З рук Владки Володимира Стернюка отримав медаль ім. Митрополита А. Шептицького „За Відродження“. 2002 р. О. Кіцера нагороджено грамотою Верховного архієпископа Львівської, Києво-Галицької Митрополії, Кардинала Любомира (Гузара) — „За відродження шпиталю „Народна лікарня ім. Митрополита Андрея Шептицького“, 2007 р. — медаллю ім. Євгена Озаркевича „За видатні заслуги у відродженні УЛТ“.

Статті та публікації О. Кіцери узагальнено у самвидавівських збірничках прози під псевдонімом Олексі Стрільченка „На перехрестях життя“ та „Сміх і гріх“. У зв'язку з 100-річчям від народження Юрія Липи він написав 12 новел під назвою „Коротке цвітіння сріблястої липи“, а також цикл статей на тему „Християнські мотиви у творах Юрія Липи“. 2002 р. завдяки доброчинцям вийшла друком книжка „Проца“, у якій опубліковано новели з життя лікарів, оповідання „Контрактура“ (Легенда ХХ століття) про зустріч зі старим лікарем-євреєм, який свого часу був у січових стрільцях, а згодом — в УПА. О. Кіцера також займається перекладами: з англійської — „Пастух“, різдвяне оповідання пілота — письменника Фредеріка Форсайта, з польської — В. Жуковського-прозаїка та книжку варшавського професора Г. Янчевського „Запаморочення“, норвезьких письменників (через німецький варіант)...

За більш як півстолітню лікарську та викладацьку практику Ювіляр має багато вдячних пацієнтів, яким подарував здоров'я або бодай добре слово. До нього звертаються селяни з далеких сіл і політики, безробітні і студенти, ценці і священики різних конфесій, письменники і композитори. Всім їм однакова шана та місце в його затишному кабінеті. Многая літ вам — лікарю!

Аретій КРАВЕЦЬ

Цього року відомому вченому-механіку, дійсному членові НТШ (від 28 березня 1992 р.), членові-кореспонденту НАН України, д-ру фізико-математичних наук, проф. Ярославу Йосиповичу Бураку виповнилося 80 років.

Народився Я. Бурак 15 березня 1931 р. в с. Підгородне Золочівського району на Львівщині. 1948 р. закінчив Золочівську середню школу. В 1948—

1953 рр. навчався на фізико-математичному факультеті Львівського державного університету ім. І. Франка (ЛДУ). У 1953—1955 рр. працює інженером у лабораторії фотопружності Інституту машинознавства й автоматики АН УРСР, у 1955—1958 рр. навчається в аспірантурі Львівського політехнічного інституту.

Після закінчення аспірантури працює з 1958 р. — в Інституті машинознавства й автоматики (з 1964 р. — Фізико-механічний інститут), з 1972 р. — в Інституті прикладних проблем механіки і математики (до вересня 1978 р. — Львівський філіал математичної фізики Інституту математики АН України). Тут він сформував науковий відділ теорії фізико-механічних полів, який очолював до

1995 р. Відтоді — головний науковий співробітник цього інституту, науковий керівник його Центру математичного моделювання.

У 1960 р. захистив кандидатську, а 1970 р.— докторську дисертацію за спеціальністю „механіка деформівного твердого тіла“. 1976 р. йому надано вчене звання професора, а 1982 р.— почесне звання „Заслужений діяч науки України“. З 1985 р.— член-кор. АНУ.

Наукову та науково-організаційну роботу Я. Бурак поєднує з педагогічною діяльністю. Тринадцять років був завідувачем кафедри математичного моделювання ЛДУ. З 2000 р.— професор кафедри прикладної математики НУ „Львівська політехніка“. Підготував і прочитав цикли лекцій з математичного моделювання континуальних систем, тензорного аналізу, механіки деформівного твердого тіла, керував курсовими та дипломними роботами студентів. Керує докторантами та аспірантами в Інституті прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України.

Я. Бурак є автором фундаментальних та актуальних прикладних досліджень: розробив методи побудови особливих розв'язків динамічних задач теорії пружності і термопружності під час зосереджених рухомих і нерухомих силових навантажень з урахуванням їх мультипольної структури, дослідив релаксацію напружень в околі крайової дислокації Пайерлса у зв'язку з утворенням атмосфери Котрелла. Вперше у світовій літературі, використовуючи уявлення про тензорний характер локального розподілу електричних зарядів, отримав повну систему рівнянь для опису процесів деформування та поляризації діелектриків; для електропровідних неферромагнітних пружних тіл побудував математичну модель, у рамках якої кількісно описуються механічні, теплові та електромагнітні процеси з урахуванням поля електродного потенціалу (хемічного потенціалу електронної підсистеми металу), що дало можливість на цій основі провести широкий спектр досліджень електричних (катодно-анодних) явищ та поверхневих ефектів у неоднорідно деформованих твердих тілах для вивчення міцнісних параметрів таких тіл та кінетики протікання у них корозійних явищ.

Крім того, Я. Бурак спільно з член-кор. АН СРСР Е. Григолюком і акад. АН України Я. Підстригачем розробили теоретичні основи й методи оптимізації термонапруженого стану деформівних тіл. Були сформульовані і розв'язані нові неklasичні екстремальні задачі термомеханіки оболонок і пластин при заданих областях допустимої зміни функції керування та обмеженнях на параметри фізико-механічних процесів. Прикладні застосування цих досліджень увійшли в роботу „Розробка та впровадження в практику оптимальних режимів зонального відпуску зварних швів конструкцій оболонкового типу“, за яку в 1975 р. Я. Бурак разом з Е. Григолюком і Я. Підстригачем у складі авторського колективу удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки.

Я. Бурак розробив теорію та методи термомеханіки електропровідних тіл, які перебувають під дією зовнішніх усталених та квазіусталених електромагнітних полів. У рамках розробленого підходу розвинено ефективні методи та розрахункові схеми визначення й оптимізації напружено-деформованого стану елементів конструкцій та приладів стосовно конкретних умов

індукційної термообробки. Під керівництвом Я. Бурака були розвинуті методи дослідження магнітотермопружних процесів у неферромагнітних неполяризованих електропровідних тілах за дії періодичних у часі комплексних навантажень; процесу деформування багатокомпонентних твердих тіл з урахуванням алотропних перетворень, теплопровідності та дифузії, а також фізико-механічних процесів у напівпровідникових системах із використанням багатоконтинуального підходу.

Вчений також започаткував дослідження у галузі математичних проблем нелінійної механіки деформівних пружних систем.

Я. Бурак написав приблизно 400 наукових праць, з яких — 12 монографій, п'ять авторських свідоцтв про винаходи. Він був керівником та відповідальним виконавцем проєктів Науково-технічних програм ДКНТ СРСР, проєктів Науково-технічних програм ДКНТ України, багатьох відомчих проєктів НАН України та проєктів ряду міжнародних організацій, а також науковим керівником низки проєктів Державного фонду фундаментальних досліджень України, останній з яких виконується зараз спільно з науковцями Національного університету „Львівська політехніка“.

Я. Бурак брав активну участь у формуванні Математично-фізичної секції та її Комісії механіки відродженого у м. Львові НТШ, є дійсним членом Товариства.

Я. Бурак є співкерівником загальноміського наукового семінару „Математичне моделювання та методи оптимізації в природознавстві та техніці“ на базі Центру математичного моделювання ІППММ ім. Я. С. Підстригача НАН України (м. Львів). Є головним редактором наукового збірника „Фізико-математичне моделювання та інформаційні технології“ та членом редколегій трьох фахових журналів України, у т. ч. міжнародного наукового журналу „Математичні методи та фізико-механічні поля“.

Він також є членом Президії Національного комітету України з теоретичної та прикладної механіки, Європейського товариства механіків (Euromech). Активно співпрацює із зарубіжними вченими, зокрема Польщі, Словаччини та Угорщини. Я. Бурак — організатор Міжнародних наукових конференцій „Математичні проблеми механіки неоднорідних структур“, а також „Rough Materials. Theory and Experiment“, що по чергою відбуваються в Польщі (м. Бидгощ) і в Україні (м. Львів), „Environmental mechanics, methods of computer science, simulations“ та ін.

За цикл праць „Математичні моделі і крайові задачі термомеханіки електропровідних континуальних систем“ в 1999 р. Я. Буракові разом із учнями надана премія ім. М. М. Крилова НАН України. За заслуги в розвитку науки, впровадження її результатів у виробництво, підготовку наукових кадрів і виховання студентської молоді Я. Бурак відзначений урядовими нагородами та почесними відзнаками Президії НАН України, зокрема відзнакою НАН України „За наукові досягнення“ (2008).

Численні учні та колеги щиро вітають Ярослава Бурака з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, благополуччя та щасливої долі на многії літа.

Роман КУШНІР,
Євген ЧАПЛЯ